

สิมวัดวังไฮ

บ้านวังไฮ ตำบลคำเตย อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม

ลิมวัดบ้านวังไฮ

ตำบลคำเตย อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม

โครงการสร้างลิม (โบสถ์หรือพระอุโบสถ)

สถานที่ที่ตั้ง : วัดบ้านวังไฮ หมู่ 3 ตำบลคำเตย อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม

รูปแบบของลิม : ลิมแบบพื้นถิ่นอีสาน (ลิมทึบ) ขนาด 6x12 เมตร

หลักการและเหตุผลในการสร้าง : วัดบ้านวังไฮเริ่มก่อตั้งเมื่อประมาณปี พ.ศ.2450 ซึ่งเป็นศูนย์รวมจิตใจของชาวบ้านมาอย่างยาวนาน ซึ่งภายในวัดก็จะประกอบไปด้วยสิ่งต่างๆเหล่านี้

1. ภูมิพระสงฆ์
2. หอแจก (ศาลาการเปรียญ)
3. อาคารเอนกประสงค์
4. หอกลอง, มโหระทึก, ระฆัง

ซึ่งถ้านับตามองค์ประกอบของสิ่งปลูกสร้างตามคติแบบดั้งเดิมพื้นถิ่นก็จะขาดไป 2 อย่างคือ หอไตรและลิม อันมีความจำเป็นต่อการประกอบกิจกรรมทางศาสนาของชุมชน เช่นลิม ใช้ในการทำสังฆกรรมของพระสงฆ์และใช้ประกอบกิจการบวชของชนในชุมชน ซึ่งในการบวชแต่ละครั้งชาวบ้านต้องไปบวชกันที่วัดอื่น ด้วยเหตุที่วัดยังไม่มีพระอุโบสถ จึงเห็นควรว่าควรมีการก่อสร้างลิมขึ้นมาใหม่ โดยใช้รูปแบบการก่อสร้างเป็นลิมแบบพื้นถิ่นอีสาน ที่ก่อให้เกิดประโยชน์ในหลายๆด้านเช่น ประโยชน์จากการได้ใช้สอยประกอบกิจกรรมอันเกี่ยวข้องกับตัวลิม ประโยชน์จากการสืบทอดและอนุรักษ์ลักษณะทางศิลปกรรมแบบพื้นถิ่นภาคอีสาน และงานพุทธศิลป์อื่นๆที่จะถูกประดับประดาทั้งภายในและภายนอกอาคาร ซึ่งสามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ศิลปกรรมและวัฒนธรรมอันดีงามในคติการสร้างลิมแบบโบราณของชาวอีสาน เพื่อปลูกฝังให้ชุมชนรักในวัฒนธรรมท้องถิ่นเสริมสร้างความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ของตนเอง

ภูมิหลังและความหมายของลิม : ลิม หรือ โบสถ์ ในภาษาอีสานคำว่า "ลิม" มาจากคำว่า ลีมา หรือ เสมมา แปลว่า เขต หลักเขตการทำสังฆกรรม โบสถ์มีโบสถ์เป็นสิ่งที่แสดงที่หมายนิมิตล้อมรอบตัวอาคาร 8 จุด เพื่อกำหนดเขตวิสุงคามสีมา ลิมอีสานแบ่งออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ คือ ลิมน้ำ กับ ลิมบก ลิมที่สมบูรณ์จะต้องมีพัทธสีมา หากไม่มีเขตวิสุงคามสีมาถาวรต้องไปบวชในลิมน้ำ เพราะถือว่า "น้ำ" เป็นสิ่งบริสุทธิ์ เนื่องจากความทุรกันดารของเส้นทางสู่ชนบทในภาคอีสาน ชาวอีสานจึงสร้าง "ลิมน้ำ" ขึ้นชั่วคราวเพื่อให้อุปสมบทกรรมให้ถูกต้องตามพระวินัยบัญญัติ โดยต้องสร้างให้อยู่ในน้ำที่เกิดขึ้นเอง (ชาตสระ) และอยู่ห่างจากตลิ่งกว่าชั่ววืดน้ำสาต กาลล่วงมาถึงนิยมสร้าง "ลิมบก" ขึ้นเป็นการถาวรตามรูปแบบสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นอีสาน และขอวิสุงคามสีมา พร้อมกับการฝังลูกนิมิตเป็นเขตหมายให้ถูกต้องตามพระวินัยบัญญัติ ลิมบกแบ่งได้เป็น 2 แบบ คือ ลิมโปร่ง กับ ลิมทึบ

ลักษณะเด่นเชิงรูปธรรม ลิมเป็นที่รวมของศิลปะและช่างฝีมือ ลิมอีสานมีขนาดเล็ก แต่สัดส่วนพอดี ลงตัว สวยงาม รูปทรงเป็นกล่องสี่เหลี่ยมผืนผ้า หลังคาทรงจั่ว มีลวดลายประดับตกแต่งบริเวณฐาน ตัวเรือน และส่วนยอด นอกจากนั้น ลิมบางหลังยังมีการเขียนปูนแต้มเป็นเรื่องราวสอนธรรมะแก่ญาติโยมไว้ที่ผนังด้านนอก เกิดเป็นอัตลักษณ์ของลิมอีสาน

ลักษณะเด่นเชิงนามธรรม ลิมเป็นเขตสังฆกรรมภายในองค์พัทธสีมา ถือว่าศักดิ์สิทธิ์และบริสุทธิ์ เป็นสถานสมมุติแห่งความดีงาม

“ลิม” มีความหมายเช่นเดียวกับ “โบสถ์” หรือ “อุโบสถ” กร่อนเสียงมาจากคำว่า “ลัมา” ซึ่งหมายถึงขอบเขตหรืออาณาเขตที่กำหนดขึ้นเพื่อใช้ในกิจกรรมของสงฆ์ซึ่งต้องทำในลิม ทำนอกลิมไม่ได้

ลิมมี 3 ประเภท ลิมที่ทำในบ้านเรียก “คามลัมา” ลิมที่ทำในป่าเรียก “อพัทธลัมา” ถ้าผูกแล้วเรียก “พัทธลัมา” ส่วน “วิสุคามลัมา” นั่นคือ “คามลัมา” ที่พระเจ้าแผ่นดินทรงยกที่ดินที่จะสร้างลิมให้ แต่ลัมาจะเป็นชนิดใดก็ตาม หากยังไม่ได้ผูกก็ยังไม่มั่นคงถาวร เพราะผู้ให้อาจจะเพิกถอนเมื่อใดก็ได้ ท่านว่าถ้าได้ผูกแล้ว รากลิมจะหยั่งลงไปถึงน้ำหนุ่นแผ่นดิน ดังนั้นเมื่อมีการสร้างลิมแล้วจึงนิยมผูกลัมาทุกคราไป

รูปแบบของลิมในภาคอีสานนั้น ส่วนใหญ่ปรากฏให้เห็นอยู่ 2 ชนิด คือ “คามลัมา” หรือที่ชาวอีสานมักเรียกว่า “ลิมบก” และ “อุทกกะเขปะลัมา” ที่เรียกว่า “ลิมน้ำ” ลิมน้ำหรืออุทกกะเขปะลัมา ในอีสานมีน้อยมาก สร้างขึ้นเพราะความจำเป็นเร่งด่วนในการประกอบสังกรรมซึ่งไม่มีวัด หรือมีเพียงสำนักสงฆ์ที่ยังขาด “ลิม” อันได้ผูกพัทธลัมาถูกต้องตามพระวินัยข้อบัญญัติตามพระวินัยปิฎกกล่าวไว้ว่า น่านน้ำที่สงฆ์จะกำหนดเป็นอุทกกะเขปะได้มี 3 ประการคือ

- นที แม่น้ำ
- สมุทร ทะเล
- ชატสระ ที่ซึ่งน้ำอันเกิดเอง

การทำสังกรรมในน่านน้ำ 3 ชนิด จะทำบนเรือหรือบนแพที่ผูกกับหลักในน้ำหรือทอดสมอก้ได้ ให้ห่างจากตลิ่งกว่าชั่ววัดน้ำสาต (ประมาณ 3 วา) ท่านห้ามไม่ให้ทำในเรือ หรือแพที่กำลังลอยลำเดินทาง จะทำบนร้านที่ปลูกขึ้นในน้ำ ท่านว่าได้ ดังนั้น “ร้านที่ปลูกขึ้นในน้ำ” จึงเป็นมูลเหตุมาเป็น ลิมน้ำประเภทถาวรขึ้น สามารถใช้สอยได้ในระยะเวลานานพอสมควร แม้จะไม่มี ความคงทนนักปัจจุบัน ลิมน้ำ ในภาคอีสานได้สูญหายไปจนเกือบหาดูไม่ได้แล้ว

รากฐานของลิมน้ำในระยะแรกมักใช้เรือหรือแพผูกมัดเข้าหากัน แล้วปูพื้นกระดานทำเป็นโรงเรือนแบบง่าย ๆ มีได้คำนึงถึงรูปแบบทางสถาปัตยกรรมเพื่อความสวยงามแต่ประการใด ลิมน้ำนิยมทำแพร่หลายในช่วงเผยแพร่พุทธศาสนาธรรมยุตติกนิกาย ในสมัยของท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต ท่านพระอาจารย์เสาร์ กันตสีโล และท่านพระอาจารย์สิงห์ ขตยาคโม

“ลิมบกหรือคามลัมา” เป็นผลงานของสถาปนิกพื้นบ้านอีสานอย่างแท้จริง บ่งบอกถึงภูมิปัญญาช่างพื้นบ้านแบบดั้งเดิม ที่สั่งสอน แก่ไข ดัดแปลง สืบต่อกันมา แม้ขนาดจะไม่ใหญ่โตอลังการเมื่อเทียบกับภูมิภาคอื่น แต่ก็ป็นลัทธิธรรมที่สะท้อนถึงวิถีชีวิตของผู้คนบนถิ่นนั้นๆ ผลงานของช่างต่างถิ่นต่างวัฒนธรรมตลอดถึงการลอกเลียนรูปแบบจากช่างเมืองหลวง จนก่อให้เกิดรูปแบบลิมบก หากจะแบ่งตามลักษณะทางสถาปัตยกรรมของลิมบกสามารถแบ่งได้ 2 ชนิด คือ 1) ชนิดโปร่งหรือลิมโถง ซึ่งแบ่งย่อยได้เป็นลิมโปร่งพื้นบ้านบริสุทธิ์ มีทั้งแบบไม่มีเสารับปีกนก และแบบมีเสารับปีกนก และ 2) ชนิดลิมทึบ ซึ่งมีลักษณะใหญ่ๆ 4 ลักษณะ ดังนี้

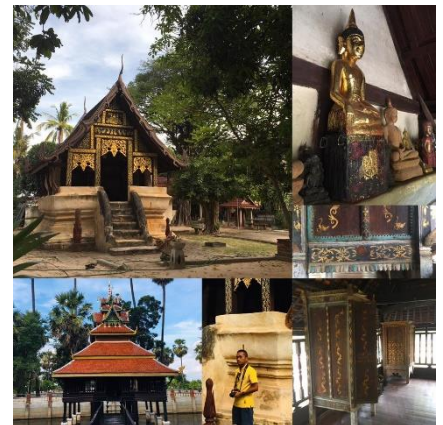
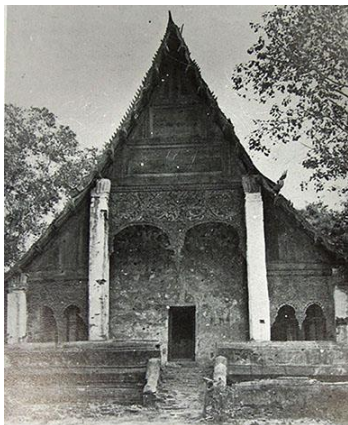
- ลิมอีสานพื้นบ้านบริสุทธิ์ สร้างด้วยไม้และอิฐถือปูน ซึ่งแบบอิฐถือปูนมีทั้งแบบมีและไม่มีเสารับปีกนก
- ลิมอีสานพื้นบ้านประยุกต์ โดยช่างพื้นบ้าน (รุ่นหลัง) มีทั้งแบบใช้ช่างพื้นบ้านไท-อีสาน และญวน หรือได้รับอิทธิพลจากช่างญวน โดยจำแนกได้เป็นแบบ ไม่มีมุขหน้า แบบมีมุขหน้า แบบมีมุขหน้าและมุขหลัง และแบบมีระเบียงรอบ
- ลิมอีสานพื้นบ้านผสมเมืองหลวง
- ลิมอีสานที่ลอกเลียนเมืองหลวง

“ลิมอีสาน” นอกจากจะมีรูปแบบที่บ่งบอกถึงเอกลักษณ์ของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นอีสานแล้ว ยังมีรายละเอียดของการตกแต่งอีกหลายประการ ที่ทำให้ตัวลิมมีความงามเพิ่มมากยิ่งขึ้น เราอาจแยกลิมออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

- ส่วนบน คือ ส่วนของหลังคาทั้งหมด จะมีส่วนประดับตกแต่งเช่น ซ่อฟ้า โหง่ ลายอง หางหงส์ เเชิงชาย และลี้น้ำ เป็นต้น
- ส่วนกลาง คือ ตัวสุม หากเป็น สุมโปร่ง จะไม่ไ้การตกแต่งมากเท่าสุมทึบ ซึ่งในส่วนนี้จะก่ออิฐฉาบปูนเป็นส่วนใหญ่ มีส่วนประกอบตกแต่ง เช่น ประติมากรรม หน้าต่าง คันทวย อังผึ้ง และบางแห่งอาจมีสุมแปดมทั้งภายนอกและภายในตลอดถึงฐานชุกชี พระประธานก็ถือว่าเป็นงานตกแต่งที่อยู่ในส่วนนี้
- ส่วนฐาน คือ ส่วนของแอกซัน ที่ก่ออิฐฉาบปูนทำเป็น โบกคว่ำ-โบกหาง และมีห้องกระดานกระดุกรูปงูตามรสาชางานของช่างอีสาน ซึ่งมีการวางจังหวะและสัดส่วนแยกไปจากช่างจากภาคอื่น นอกจากนั้นก็มีปูนปั้นเป็นรูปสัตว์เฝ้าบันได อาทิเช่น จระเข้ เหรา สิงห์ นาค และตัวมอม เป็นต้น

ลักษณะ รูปแบบของสุม และองค์ประกอบสุมของวัดบ้านวังไฮ

จากภูมิหลังและความหมายของสุมอีสานในเบื้องต้นอันเป็นจุดเริ่มต้นที่นำไปสู่การศึกษาลักษณะศิลปกรรมซึ่งนำไปสู่การออกแบบโดยมีแนวความคิดและแรงบันดาลใจจากรูปแบบของสุมอีสานในยุคเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 ซึ่งเรียกศิลปกรรมในยุคนี้ว่า **“ยุคอีสานเก่าวัฒนธรรมลาว”** โดยภาพรวมมีลักษณะศิลปกรรมที่ได้รับอิทธิพลศิลปะและสถาปัตยกรรมแบบอย่างวัฒนธรรมลาวล้านช้างอันเป็นวัฒนธรรมกระแสหลัก ซึ่งสุมอีสานล้วนมีรูปแบบลักษณะแบบอย่างศิลปะลาวล้านช้าง ในรูปแบบสายสกุลช่างพื้นบ้าน ซึ่งมีเหตุปัจจัยมาจากความมีพื้นฐานทางประวัติศาสตร์ สังคม วัฒนธรรม และการเมืองร่วมกัน โดยเฉพาะมิติทางด้านเชื้อชาติ ดังตัวอย่างร่องรอยศิลปะสถาปัตยกรรมสกุลช่างหลวงล้านช้างที่ปรากฏในหลายๆพื้นที่ของภาคอีสาน

ภาพประกอบ (จากหอจดหมายเหตุแห่งชาติและภาพถ่ายจากวิทยุท ไม้ตรี)

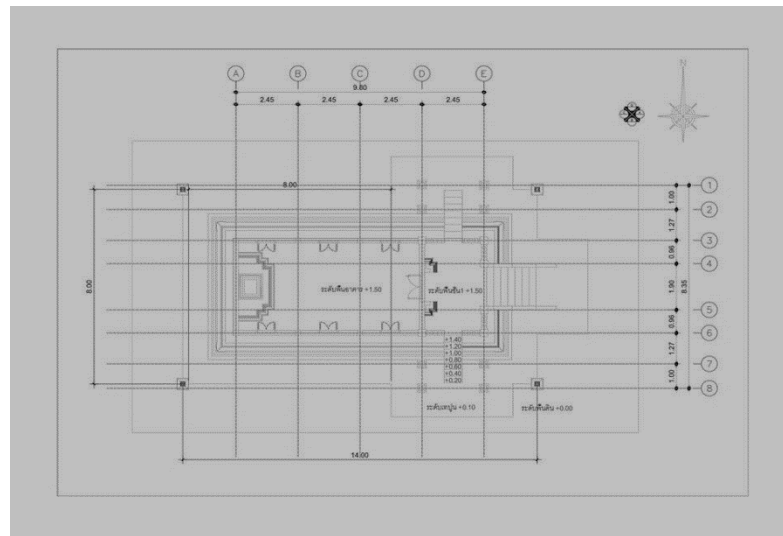
- 1.ภาพตัวอย่างสุมสกุลช่างหลวงล้านช้าง วัดกลางมิ่งเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด
- 2.ภาพถ่ายสุมโบราณช่วง พ.ศ. 2449 ในภาพเขียนว่าสุมในมณฑลอุดร
- 3.ภาพตัวอย่างสุมช่างพื้นถิ่นอิทธิพลล้านช้าง วัดไตรภูมิ บ้านผืออี จังหวัดร้อยเอ็ด โดดเด่นด้วยแอกซันเอกลักษณ์สกุลช่างเมืองร้อยเอ็ด

จากแนวคิดในการออกแบบสุมที่เรียกว่า **“ยุคอีสานเก่าในวัฒนธรรมลาว”** สุมบ้านวังไฮจึงประกอบด้วยลักษณะและรูปแบบที่ผ่านการออกแบบสร้างสรรค์ และประยุกต์เพิ่มเติมจากรูปแบบสุมโบราณ เพื่อให้สอดคล้องกับภูมิหลังและลักษณะสกุลช่างศิลปกรรมในท้องถิ่น จึงก่อให้เกิดเป็นสุมหลังใหม่ขึ้นมา โดยมีรูปแบบและลักษณะดังต่อไปนี้

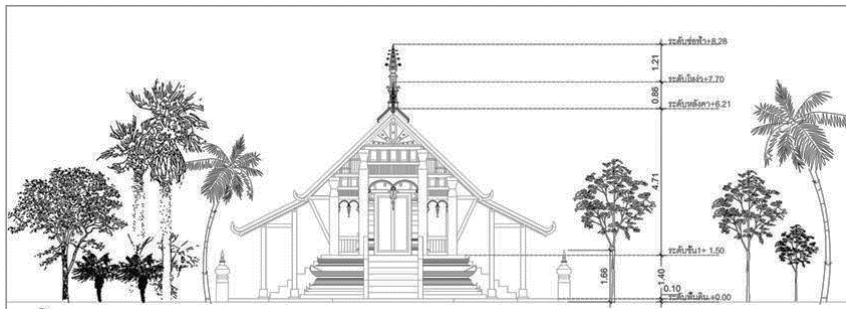
เป็นสุมคามสุมหรือสุมบก ประเภทสุมทึบสุมรูปแบบศิลปกรรมสุมอีสานอิทธิพลล้านช้าง สร้างด้วยไม้ก่ออิฐถือปูน 4 ห้อง ตั้งบนฐานแอกซันตามความนิยมในงานช่างพื้นถิ่นอีสาน มีหลังคาปีกนกซ้อนออกมาตรงบริเวณบันไดทั้งสองฝั่ง บันไดขึ้นลงสามทาง ดังภาพประกอบ

ภาพลายเส้นโดยรวมของสิมบ้านวังไฮ

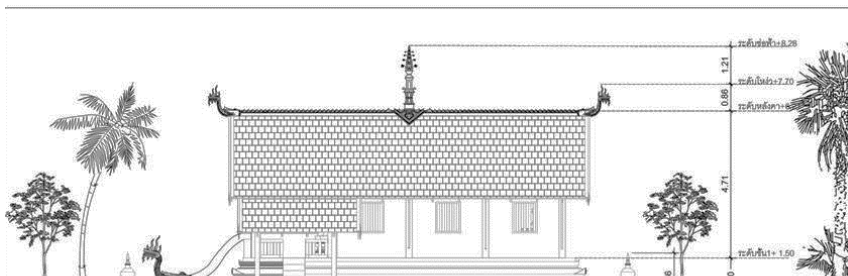
*

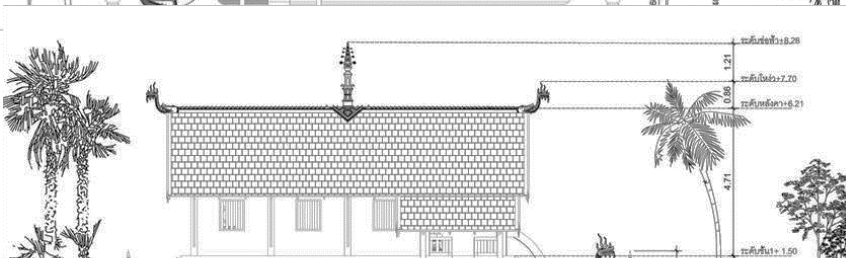
ภาพแผนผังของตัวอาคาร

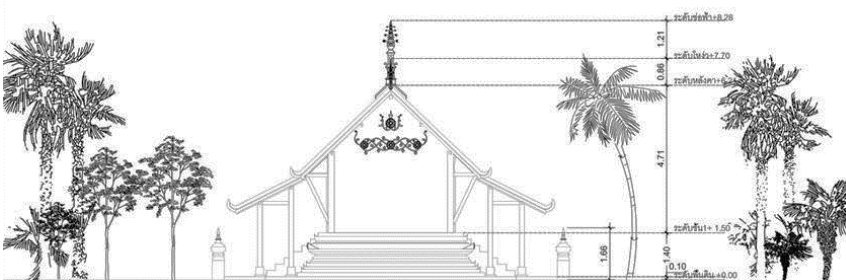
ภาพลายเส้นด้านหน้าสิม

*ภาพลายเส้นด้านข้างสิม 1

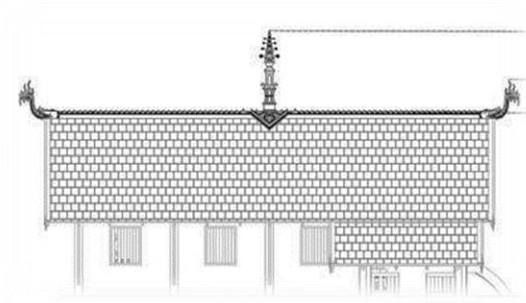
ภาพลายเส้นด้านข้างสิม 2

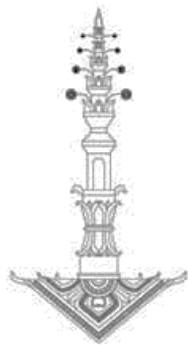
ภาพลายเส้นด้านหลังสิม

งานประดับตกแต่งและองค์ประกอบต่างๆของลัทธิมีดังต่อไปนี้

1.หลังคา มุงด้วยแป้นเกล็ดดินเผาเรียงสลับกันไปมาโดยไม่มีการทาสี ให้หลังคาตามด้วยสีธรรมชาติของดินเผาเอง

2.ช่อฟ้า(หอผาสาท) นับเป็นส่วนที่สูงที่สุดของลัทธิ แกะสลักด้วยไม้เป็นลักษณะปราสาทตั้งบนฐานบัวคว่ำบัวหงายรองรับด้วยลวดลายของดอกบัวบาน ส่วนยอดปราสาทซ้อนลดหลั่นกันขึ้นไป 5 ชั้น ประดับด้วยกลีบนูนและดอกไม้ไหวสีทองบนสันหลังคาตรงส่วนกลางของหลังคาลัทธิ นับเป็นส่วนสำคัญที่สื่อถึงความเป็นเอกลักษณ์ของลัทธิอีสาน

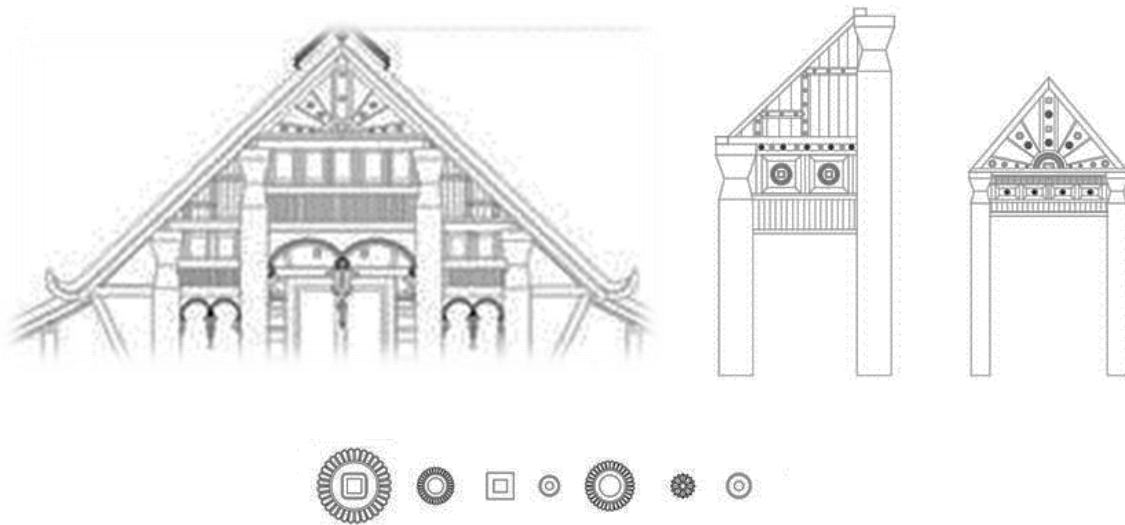
3.โหง่ หรือที่ภาคกลางเรียกว่า “ช่อฟ้า” ตัวนี้นั้น นับเป็นส่วนสำคัญของการตกแต่ง **ลัทธิอีสาน** ที่ขาดไม่ได้ เพราะจะทำให้หลังคาขาดตัวไปอย่างเห็นได้ชัด ช่างได้ออกแบบโหง่ ให้มีรูปแบบที่เป็นพื้นถิ่นอย่างมีคุณค่า จะไม่มีแบบสูตรสำเร็จเหมือนภาคกลาง โหง่ ของเดิมจะสร้างด้วยไม้ทั้งชิ้น ซึ่งโหง่ที่นำมาประดับลัทธิหลังนี้ถูกแกะด้วยไม้เป็นรูปนาค

4.บ้านลม เป็นบ้านลมแบบธรรมดาไม่มีการตกแต่งใดๆ มีแค่การทาสีไม้แทนการใช้ทางหงษ์ประดับ

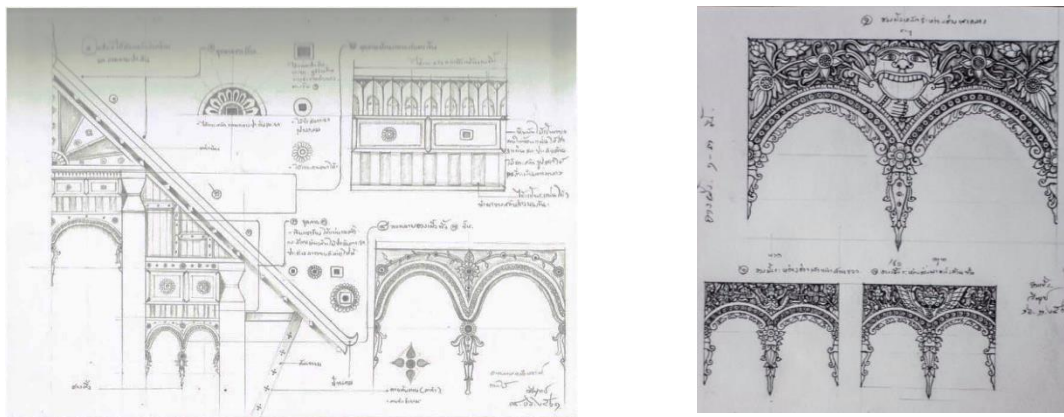

5.สีหน้า นำไม้มาทำเป็นลายตาเวน หรือเป็นดวงตะวันส่องแสงเป็นรัศมีติดกระจกประดับ ประดับความสว่างไสวสดใส
 ชั่วพลูแห่งดวงประทีป คือปัญญาของผู้ใฝ่ใจในพระธรรมขององค์พระสัมมาพุทธเจ้า

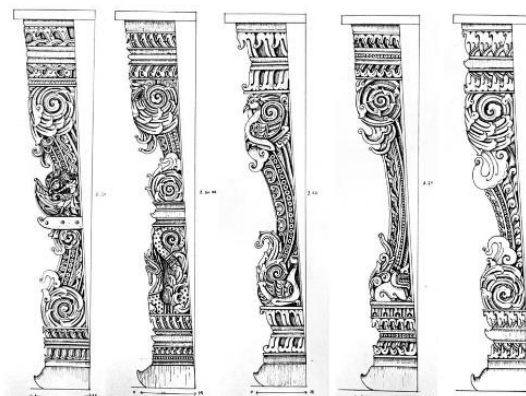

*ลายดอกไม้ติดกระจกประดับบริเวณสีหน้าลายตาเวน

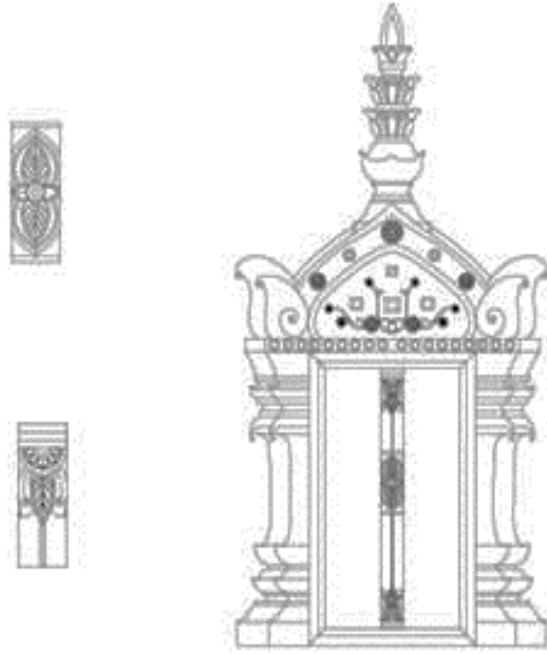
6.ยั้งผึ้ง หรือ “รวงผึ้ง” ของทางภาคกลางหรือ “โก่งคิ้ว” ของทางภาคเหนือมีลักษณะเด่นมากของงานตกแต่งด้านหน้าของลิมอีสาน
 ซึ่งมักจะแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ ช่วงเสา 4 ต้น ช่วงเสากลางเป็นหน้าบันของจั่วใหญ่ ตรงกับบันไดทางขึ้น ยั้งผึ้งจะอยู่สูงกว่าปกติ
 ส่วนในช่วงเสาอีกสองข้างนั้นเป็นบันไดปีกนก จะมียั้งผึ้งต่ำลงมา มีการแกะสลักลวดลายเครือเถาและสัตว์ในอุดมคติสอดแทรกกัน
 ทำให้ดูอลังการขึ้นเป็นพิเศษ

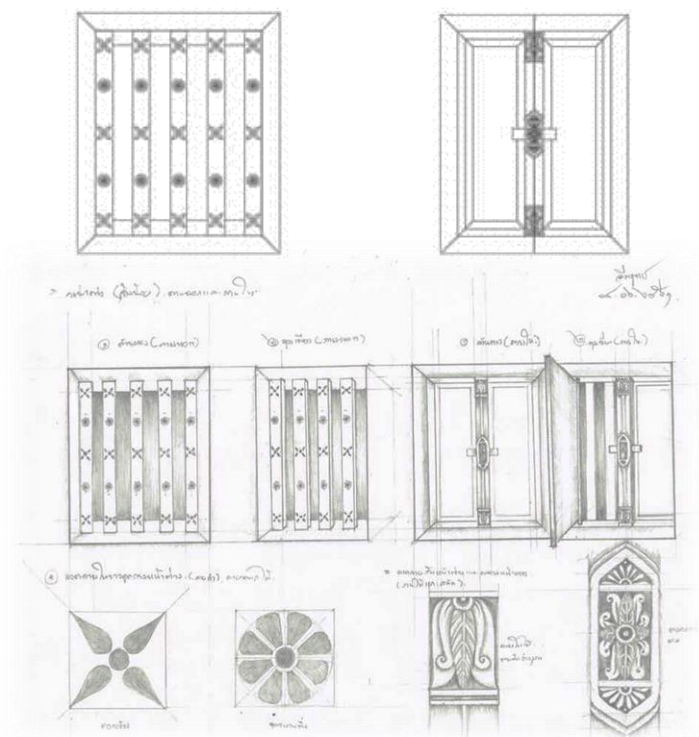
7.แขนนางหรือคันทวย คันทวยลิมวัดวังไฮ เป็นคันทวยแผงหรือเรียกตามภาษาท้องถิ่นว่า “คันทวยปีกป่าง”(วิจิต คลังบุญครอง,
 มปป : 7) โดยนำไปเปรียบเทียบกับส่วนที่เป็นปีกของตัวนาง ซึ่งเป็นสัตว์ปีกที่มีลักษณะเดียวกับตัวค้างคาว จึงเป็นที่มาของชื่อที่ใช้เรียก
 คันทวยแผงว่าคันทวยปีกป่าง ซึ่งเป็นที่นิยมในลิมอีสานแถบมุกดาหาร อุบลราชธานี เป็นต้น เป็นคันทวยที่มีลักษณะปีกบินมีขนาด
 ใหญ่ ลวดลายอ่อนช้อยสวยงาม

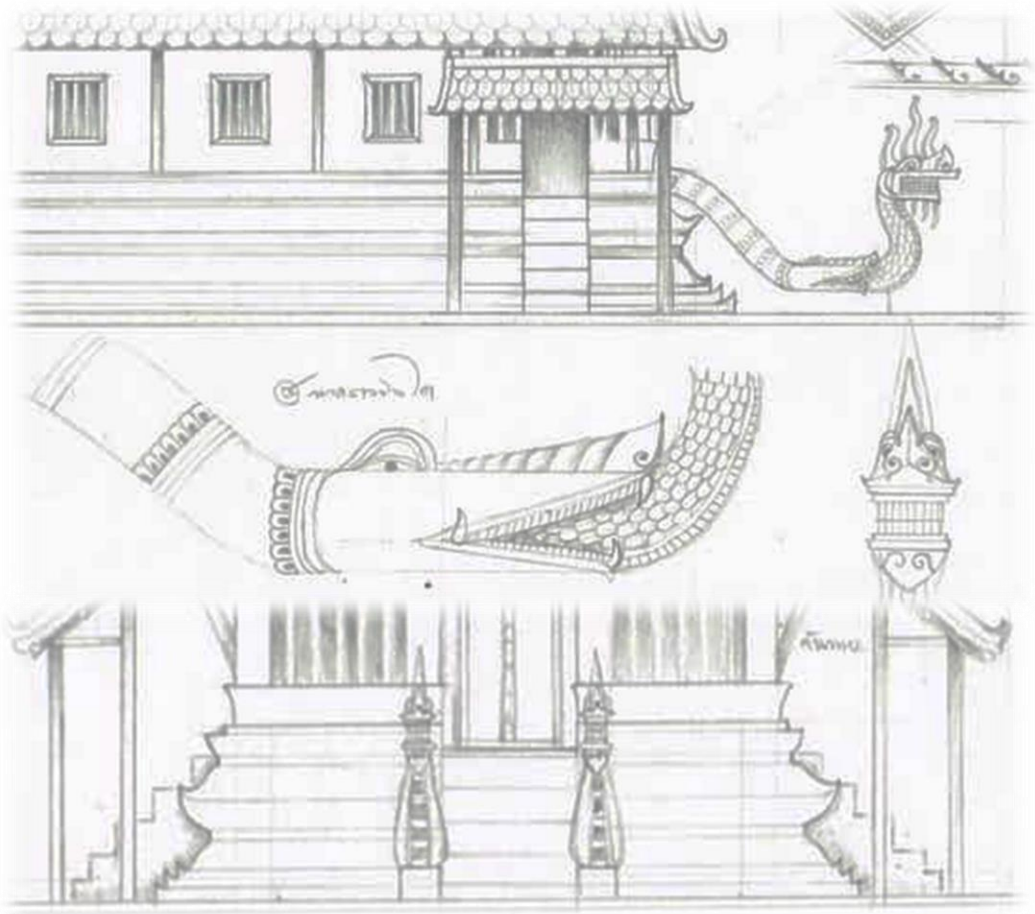
8. ชุมประตู่ เป็นชุมประตู่ที่ได้แรงบันดาลใจในการออกแบบจากงานปูนปั้นของงานช่างพื้นถิ่นที่ได้แรงบันดาลใจจาก ศิลปกรรมล้านช้างแถบอำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม โดยมีรูปแบบดังต่อไปนี้ ส่วนสองข้างเสาที่รับชุมส่วนบนประตู่มีการปั้นเป็น เสาบัวคว่ำบัวหงายแอ่นโค้ง รักกับส่วนชุมที่เป็นยอดกลีบบัวหงายที่ซ้อนกันขึ้นไป 3 ชั้น และประดับดอกไม้เล็กๆติดกระຈก ส่วนหน้า บนของชุมเป็นปูนปั้นลายเครือเถาดอกไม้ติดกระຈก บานประตู่เป็นแผ่นไม้เรียบแต่มีการแกะสลักรูปดอกไม้ใบไม้อย่างงานช่าง พื้นบ้านประดับบริเวณสันตรงกลางของประตู่

9. ลูกกรงและหน้าต่าง เป็นไม้ท่อนสี่เหลี่ยมเรียบง่ายประดับด้วยลายดอกไม้เล็กๆจากเทคนิคการปิดทอง ส่วนบานหน้าต่างเป็นไม้แผ่นเรียบและตรงบริเวณสันตรงกลางหน้าต่างประดับด้วยลวดลายที่เกิดจากการแกะสลักไม้ทุกบานมีการทำสลักเพื่อเอาไว้ไขไม้เวลาปิดหน้าต่างลิ้ม

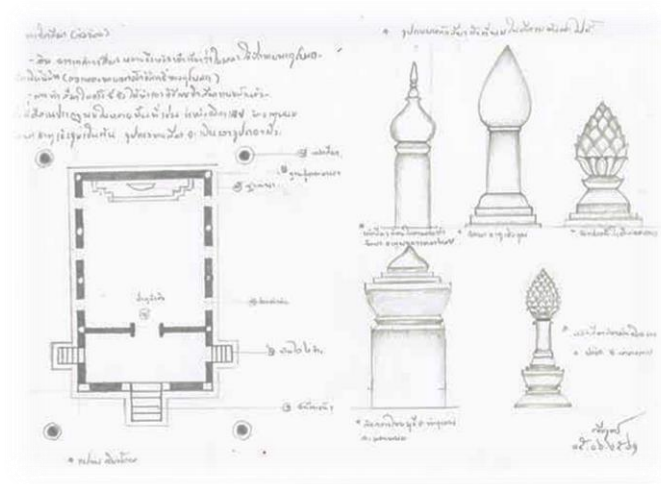
10.บันได บันไดขึ้นลงมีทั้งหมด 3 ทางแต่ที่พิเศษที่สุดคือบันไดหน้าลิ้มที่มีราวบันไดประดับด้วยลายปูนปั้นเป็นรูปนาค

11.ฐานพระประธานภายในลิ้ม ประติษฐานพระพุทธรูปอยู่บนฐานเอวชั้นสองชั้น ด้านหลังพระประธานมีการเขียนรูปแต้ม (จิตรกรรม) ตกแต่ง

12.หลักเสมา เสมาหรือสือมาเป็นสิ่งที่สำคัญมากมีหน้าที่ใช้ปักบอกเขตแดนของสิม โดยเสมาของสิมบ้านวังไฮใช้การปักเสมาแบบล้านช้างคือเสมาแบบแท่งที่มีหัวคล้ายๆลักษณะของดอกบัวตูม ซึ่งได้ต้นแบบมาจากหลักเสมาแท่งที่พบในภาพถ่ายโบราณที่ปรากฏในวัดพระธาตุพนมวรมหาวิหาร

แบบจำลองพระประธานภายในสิมและที่มาของการสร้างองค์พระ

แนวคิดและที่มาในการจัดสร้างองค์พระประธานสิมวัดวังไฮ บ้านวังไฮ ตำบลคำเตย อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม โดยมีชื่อว่า "พระพุทธรเจ้าหลวงองค์แสนบรรณมิ่งมิ่งไทรง" "

"พระพุทธรูปภูมิมา"พระพุทธรูปพระพุทธรเจ้าหลวงองค์แสนบรรณมิ่งมิ่งมิ่งคลไทรง

พระพุทธรูป เป็นปฎิมากรรมทางพระพุทธศาสนา ที่แสดงให้เห็นถึงพุทธลักษณะตามที่ปรากฏในพระไตรปิฎก คือ ความเป็นพุทธลักษณะ ๓๒ ประการ ที่แสดงให้เห็นถึงความเป็นมหาบุรุษลักษณะ ดังนั้น พระพุทธรูปที่พุทธศาสนิกชนสร้างขึ้น จึงเป็นทั้งสิ่งเคารพ เป็นทั้งพุทธานุสรณ์ และเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ นอกจากนี้แล้ว พระพุทธรูปยังสะท้อน ให้เห็นถึงพุทธศิลป์ ตามรูปแบบลักษณะของแต่ละวัฒนธรรมด้วย ในวัฒนธรรมล้านช้าง (อีสาน) ก็มีลักษณะของพระพุทธรูป ที่สะท้อนพุทธศิลป์ อันเป็นเอกลักษณ์ ที่สวยงาม เป็นการเฉพาะ และมีขนาด ชนิดวัสดุ ที่แตกต่างกันออกไป ตามกำลังศรัทธา ของผู้สร้างพระพุทธรูปแต่ละองค์ นอกจากรูปแบบ และชนิดของพระพุทธรูปแล้ว ชนิดวัสดุก็จะเป็นอีกสิ่งหนึ่ง ที่ผู้มีจิตศรัทธาจะเลือกสรรมาเพื่อใช้ในการสร้างพระพุทธรูปไว้กราบไหว้บูชา ชนิดของวัสดุที่นิยมนำมาสร้าง เช่น อัญมณี ทองคำ ทองเหลือง ทองสัมฤทธิ์ เงิน หิน ปูน ไม้ ดิน เป็นต้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การหล่อพระพุทธรูป นั้น นับว่าเป็นวัฒนธรรมที่เก่าแก่และเป็นที่นิยมของเหล่าพุทธศาสนิกชนล้านช้าง ในภาคอีสาน ดังจะเห็นได้จาก พระพุทธรูปภูมิมาองค์สำคัญ ๆ ที่พบเห็นอยู่ทั่วไปตามวัดในนิคมต่าง ๆ ทั่วทั้งภูมิภาค ซึ่งก็มีขนาดที่แตกต่างกันไป ตามกำลังศรัทธา กำลังศรัทธา ขนาดของพระพุทธรูป ที่หล่อด้วยชนิดวัสดุต่าง ๆ ในวัฒนธรรมล้านช้าง (อีสาน) จะนิยมบอกขนาดของพระพุทธรูป ตามจำนวนน้ำหนักของวัสดุที่ใช้ในการหล่อพระพุทธรูปองค์นั้น ๆ และนอกจากนี้ พุทธศาสนิกชนชาวล้านช้าง (อีสาน) บางครั้งยังนิยมขานนามพระพุทธรูปองค์นั้น ๆ ตามขนาดของพระพุทธรูปด้วย เช่น พระเจ้าใหญ่องค์หมื่น วัตถุมงคล อำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี หลวงพ่อพระองค์แสน พระพุทธรูปองค์สำคัญ ของวัดพระธาตุเชิงชุมวรวิหาร พระเจ้าใหญ่องค์ตื้อ วัดศรีชมภู องค์ตื้อ อำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย เป็นต้น ซึ่งน้ำหนักของวัสดุที่ใช้ในการหล่อพระพุทธรูป ในวัฒนธรรมล้านช้าง (อีสาน) มีกำหนดนับจากขนาดน้ำหนักน้อยไปหามาก ดังนี้ หมื่น แสน ตื้อ เป็นต้น โดยเทียบมาตราส่วนน้ำหนักได้ดังนี้

๑ หมื่น=๑๒ กิโลกรัม

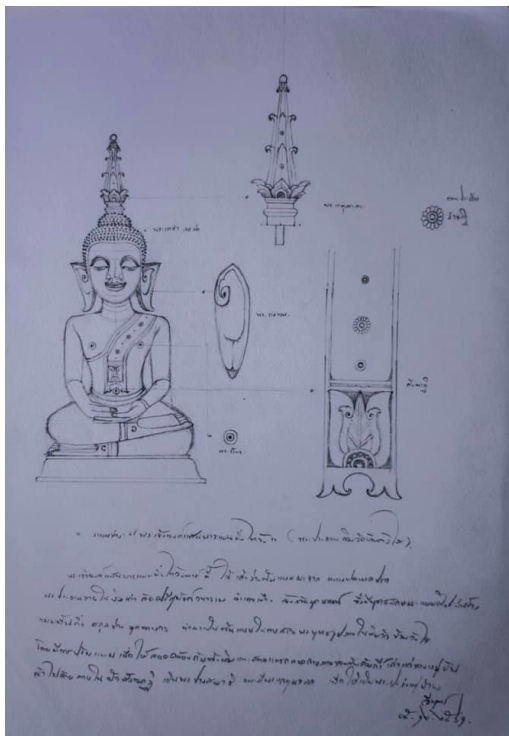
๑ แสน=๑๒๐ กิโลกรัม

๑ ตื้อ=๑,๒๐๐ กิโลกรัม

พระพุทธรูปขนาดองค์แสน หรือพระพุทธรูปพระองค์แสน คือพระพุทธรูปที่มีขนาดน้ำหนักตั้งแต่ ๑๒๐ กิโลกรัม แต่ไม่เกิน ๑,๒๐๐ กิโลกรัม เป็นพระพุทธรูปที่นิยมหล่อด้วย ทอง ทองเหลือง หรือ สัมฤทธิ์ ตามมหาบุรุษลักษณะประการหนึ่งว่า พระโพธิสัตว์ทุกพระองค์ มีพระฉวีวรรณดุจวรรณแห่งทองคำ คือ มีพระตจะ (หนัง) หุ้มด้วยทองคำ (สุวรรณนวล) ดังนั้น พุทธศาสนิกชนทั้งหลาย โดยเฉพาะชาวล้านช้าง (อีสาน) จึงนิยมนำวัสดุมีค่าที่มีสีทอง หรือ คล้ายทอง มาเทหล่อเป็นพระพุทธรูป เพื่อให้คล้ายคลึงกับพระฉวีวรรณของพระพุทธเจ้า ตามที่กล่าวไว้ นั้น

พระพุทธรูปพระองค์แสน เป็นพระพุทธรูปที่มีผู้นิยมสร้างถวายไว้เพื่อเป็นพุทธบูชาเป็นจำนวนมาก พบเห็นทั่วไปในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง ทั้งในพื้นที่จังหวัดนครพนม และจังหวัดอื่น ๆ ทั่วภาคอีสานของประเทศไทย และรวมทั้งในประเทศลาวด้วย โดยเฉพาะในชุมชนของชาวกูไท จะนิยมสร้างพระพุทธรูปน้ำหนักเท่าพระองค์แสน ไว้เป็นพระประธาน ประจำอุโบสถ พระอุโบสถ หรือเป็นพระคู่บ้านคู่เมือง ในชุมชนบ้านเมืองนั้น ๆ ที่สำคัญเช่น พระพุทธรูปพระองค์แสน วัดธาตุเรณู อำเภอเรณูนคร จังหวัดนครพนม

ในกาลนี้ บ้านวังไฮ ตำบลคำเตย จังหวัดนครพนม ได้มีเจ้าศรัทธาส่วนหนึ่ง ตั้งความปรารถนาสร้างลิมอีสาน ถวายไว้ในเขตอารามวัดวังไฮ แล้ว จึงมีเจ้าศรัทธาอีกส่วนหนึ่งตั้งความปรารถนา จัดสร้างพระพุทธรูปเป็นพุทธรูชา เพื่อประดิษฐานไว้ในลิมอีสานหลังนี้ หมายให้เป็นพระพุทธรูปคู่บ้านคู่เมือง บ้านวังไฮ สืบไปภาคหน้า ตราบตลอดสิ้น ๕,๐๐๐ พระวัสสา แห่งพระศาสนา พระตถาคตเจ้า โดยตั้งความปรารถนาจัดสร้างพระพุทธรูป ขนาดเท่าพระองค์แสน (๑๒๐ - ๑,๑๙๙ กิโลกรัม) ออกนามพระพุทธรูปว่า “พระเจ้าหลวงพระองค์แสนบวรแมนมิ่งมงคลไทวัง” แปลความว่า พระพุทธเจ้าผู้เป็นใหญ่มีขนาดพระองค์ได้เท่าจำนวนแสน ที่บ้านเมือง วัดวาอารามแลราชอาณาจักรทั้งปวง ตลอดทั้งเมืองฟ้าเมืองสวรรค์ ได้พร้อมกันสร้างไว้ ให้เป็นมิ่งขวัญ เป็นมงคล แต่ชุมชนบ้านเมืองไทวัง คือ วังไฮ นี้แล

ภาพหุ่นจำลองพระประธานภายในลิม